

תוכן העניינים

עמ'

9	פרק א: פי הזהב
31	פרק ב: דמי אחיך
57	פרק ג: נעים ונדים בארץ
71	פרק ד: אות הקלון
88	פרק ה: השקר הרצחני
108	פרק ו: "הכסף היה אלוהיהם"
134	פרק ז: הסנדקים של בלזן
162	פרק ח: פועלי אוון
183	פרק ט: "הכשלון הבלתי-נמנע"
202	פרק י: גאווה, שחצנות ושנאה
225	פרק יא: אחרית דבר

נספח:

231	א. "היהודים" בבשורה על-פי יוחנן
232	ב. עלילת הרצח הפולחני בזמנים החדשים
234	ג. מכתב אל אדואר דרו'מון
235	ד. ילדים יהודיים והנאצים

אל תניחו לשום אדם ולשום עניין להתחמק
מעונש-עד, שההיסטוריה יש בכוחה להטילו
על העוול.

הלורד אקטון

א

פי הזהב

אין אדם נולד ושנאה בדמו. ברגיל הוא נדבק בשנאה על-ידי מגע; יש והזיהום
מזורק במתכוון, או אף בלא יודעים, על-ידי הורים או מורים. המבוגרים, אם לא
יגן עליהם עוזו בינתם או סגולה יקרת-מציאות של טוב-לב, אינם מתחמקים מן
הנגיף אלא לעתים רחוקות. יש והמחלה פושטת ברחבי הארץ כדבר, באופן
שמעמד, דת, לאום, נופל קרבן לשנאת המונים, ואין איש יודע בדיוק כיצד התחילה
כל אותה התפרצות. הבריות חולקים זה על זה, ואף מתקוטטים ביניהם, בדבר
סיבתה האמיתית; ואין שום אדם הווה מראש את תוצאותיה הבלתי-נמנעות.
כי השנאה מעוותת את הדין — כמו שיכול היה פאולוס לומר, אילו היה כותב
אל הקורинתיים בימינו — ותתפאר ותתרומם; תשמח בעוולה; אל האמת לא
תביט. שלושת דברים אלו אפוא משחיתים את העולם: חוסר-אמונה, ייאוש,
שנאה¹; והמסוכן שבהם — שנאה.

באביב 1945, שלוש משאיות טעונות שמונה עד תשע טונות של אפר בני-אדם,
ממחנה הריכוז בסאכסנהאוזן, הורקו לתוך תעלה על מנת להסתיר את השיעור
הגבוה של הוצאת יהודים להורג. כשנשאל גנרל גרמני במשפט נירנברג, איך יכלו
דברים כאלה לקרות, השיב: "דעתי היא שאם במשך שנים, במשך עשרות בשנים,
מטיפים באוזני הבריות שהיהודים אפילו אינם בני אנוש, הרי התוצאה בלתי-
נמנעת"². אולם הסבר זה, היורד לשרשם של דברים, אינו שלם. את המשנה,
שבעטיה נעשו מעללים כאלה בלתי-נמנעים, הטיפו לא רק במשך שנים או עשרות
בשנים, אלא במשך מאות-שנים רבות; פעם אחר פעם בימי הביניים איימה משנה
זו על העם היהודי בהרס גמור. "היהודים", כתב ליאון בלואה (Léon Bloy),
"הם העדים הנאמנים ביותר, השרידים האבתנטיים ביותר, של ימי-הביניים גלויי-

1 [המחבר מרמז, בדרך של ניגוד, לדברי פאולוס באיגרת הראשונה אל הקורинתיים,
"ג, ד, ו, ז: "האהבה — עושה חסד, — האהבה לא תתפאר ולא תתרומם — —
לא תשמח בעוולה, כי עם האמת תשמח — את כול תאמין, את כול תקוה"; הערת
המתרגם].

2 *Trial of the Major War Criminals, Nuremberg, 1947, I, p. 248*

הלב, ששנאו אותם מאהבת אלוהים, ולעתים קרובות מאוד ביקשו להשמדם". בימים ההם היו לעתים קרובות מתרצים את רצח היהודים בכך ש"אינם בני אנוש", וכן, במובן הגרמני החדיש, שהם "חסרי כושר ההסתגלות"; הם לא התאימו למסגרת התפיסה הביניימית בדבר "מדינה עולמית".

הפשע הגרמני של רצח עם, שרשיו ההגיוניים נעוצים בתורת ימי הביניים על היהודים כעם מנודה, שאלוהים גזר עליו חיי עבדות מתמדת; פשע זה אפוא אינו תופעה בטולת כל קשר עם פרשת הקורות הקודמת. יתר על כן, האחריות לעובדה שהתכנית הגרמנית להשמד קיבוץ שלם של בני אנוש הצליחה כמעט כליל, — אחריות זו אין להגבילה להיטלר ולגאנגסטרים שלו, או לעם הגרמני. התכנית הצליחה כמעט במלואה מפני שהגרמנים הורשו להוציאה לפועל באין מפריע.

"אימרה מצויינת היא בפי סולון", כתב ריצ'ארד בנטלי (Bentley); "כשנשאל האיש, ומה הדבר שיעקור מן העולם מעשי עוול, השיב: 'אם התרעומת בלב העומדים מן הצד תשוה לתרעומת בלב המתענים תחת ידי בני עוולה'". אחריותם של העומדים מן הצד, שנמנעו מכל פעולה בשעת ביצועה של התכנית הגרמנית בקצב מזורז, הופרה על-ידי מדינאי אירופי אחד, אדם שפחות מכל האחרים יש לתלות בו את האשם, הלא הוא יאן מאסאריק, שעזר למלט אלפים רבים מתאי המוות הגרמניים. אמר מאסאריק: "איני מומחה למזרח הקרוב, ואיני יודע כמעט כלום על קווי-צינורות. אבל בקו-צינורות אחד התבוננתי בוועה כל ימי; זהו אותו קו-צינורות שבו זרם מפרק לפרק הדם היהודי מאות בשנים, ובשטף מחריד ובלתי-פוסק מן 1933 עד 1945. לעולם לא אשכח, לא אוכל לשכוח, עובדה זו אשר לא תיאמן, ואני מרכין את ראשי בכלימה כאחד מן האישים אשר הרשו שיקרה מעשה-רצח זה, גדול-הממדים במעשי-הרצח ההמוניים, במקום להתייצב באומץ-לב ובהחלטיות נגד המרצחים בטרם היתה השעה מאוחרת מדי".

אפילו לאחר חוקי נירנברג משנת 1935, נשאר כל הגבולות סגורים בפני היהודים הנסים מן האימתנות הגרמנית, אף אם לפעמים הורשו מתי מעט להיכנס בדלת אחורית. צופים עומדים מן הצד, משלושים ושתיים ארצות, השתתפו בוועידת אַוּיאן בשנת 1938, שכונסה לשם דיון בבעיית הפליטים; הם הקימו "מתלקה בין-ממשלתית קבועה" בלוגדון, לשם סידורים למתן רשות כניסה למהגרים יהודיים מגרמניה. השאלה של הצלת ילדים יהודיים על-ידי שליחתם לארץ ישראל לא נכללה בסדר-יומו של ועד הסיוע לפליטים. "עד אוגוסט 1939 לא עלה ביד הוועד לגלות אפשרויות חדשות של הגירה, אף-על-פי שהתנהל משא-ומתן עם סאן-דומינגו, צפון רודזיה, הפיליפינים וגוויאנה הבריטית"³.

סופר אמריקני שאל בשנת 1938: "מה יש לעשות לאנשים אלו, לאותם מיליונים הסורטים בציפורניהם, כחיות אחוזות-טירוף, את הכתלים האפלים של חדרי החנק שהם כלואים בהם? העולם הנוצרי הפקיר אותם למעשה, ויושב לו מן הצד בלא שום סימן של מוסר כליות נוכח שואה מחרידה זו. יהודי המערב, שעודם בעלי

3. Arthur Ruppin, *Jewish Fate and Future*, London, 1940, p. 52

או שדבר בלתי-אפשרי הוא, או שמשמיה
היא שכרוך בה קושי בלתי-מבוטל, לשנות
בעזרת מילים מה שנספג בימים מקדם לתוך
עצם נטיות לבם של בני-אדם.
ג'וז דה ור (1556—1621)

ב

דמי אחיך

בחשכת ימי הביניים, מן המאה השישית ועד העשירית, היו יהודי מערב אירופה חיים בשלוה יחסית, מפני שלא היו נתונים לדיכוי בלתי-פוסק ומאורגן, אף-על-פי שהמשנה, השוללת מהם אותן הזכויות עצמן שהן מנת-חלקם של שאר בני אנוש, כבר היתה מקובלת בדרך כלל ברחבי העולם הנוצרי. קיומם המתמיד של בני העם הזה היה נחשב לפרי חמלתו לא-תבואר של האל, אשר הואיל לאפשר להם להיוותר בחיים על שום ערכם כעדים לצדקת הפירוש הנוצרי לנבואות המשיחיות. דגש מיוחד הושם בדברי פאולוס באיגרתו אל הגלטיים: "גרש האמה ואת בנה; כי לא יירש בן האמה עם בן החפשיה" [אל הגלטיים ד, 30, על-פי בראשית כא, י]. כדי שיקויים אפוא הכתוב, נגזר על היהודים לחיות כמגורשים ומגודים. מסורת זו של איבה אנטי-יהודית, שהועברה מקדמוני אבות הכנסייה אל אירופה החדשה לאחר שקיעת השלטון הרומי, לא יכלה להמשיך בקיומה בלי עידוד מצד הכנסייה. קארל הגדול החשיב מבחינה מעשית את ערכם הכלכלי של היהודים החרוצים; ובנו לואי שת לבו לענייניהם מטעם זה עצמו. הוא מינה פקיד מיוחד (Magister Judaeorum) להגן עליהם מאי-סובלנותו של חלק מן הכמורה. אבל אגובארדוס (Agobard), הארכיהגמון של ליאון, הריץ כמה מכתבים אל לואי בעניין ה"חוצפה" היהודית ("De Insolentia Judaeorum", 826—828), ובהם הוא מותח על מינוי זה. כל אימת שאנשי הכנסייה, בתקופה היסטורית כל-שהיא, כתבו על "חוצפת" היהודים, ניתן להניח בבטחה שהשלטונות האזרחיים נהגו בהללו כמו שנוהגים בבני אנוש. אף-על-פי שהארכיהגמון, באחד ממכתביו אלו, אמר לקיסר שבעיני אלוהים עומדים היהודים במדרגה שפלה יותר מאשר תושבי סדום ועמורה, הנה טוען סופר צרפתי בן-ימינו שלא זו בלבד שלא נתכוון אגובארדוס לתקוף את היהודים, אלא סתם ניסה להגן על הנוצרים והשיא להם עצה לנהוג ביהודים "במידת המתנות והאנושיות".¹ אגובארדוס השתמש במילים "מתנות ואנושיות"

1 ערך "Agobard" בכרך א של האנציקלופדיה "Catholicisme hier, aujourd'hui, demain", בעריכת G. Jaquemot. [על יחסו של אגובארדוס ליהודים עייני

במשמע כנסייתי מיוחד, כמו שהסביר במכתב מלא שצף-קצף אל ההגמון של נארבון, מכתב הגוער בו על שהוא מתחבר אל יהודים. את רוב דברי תוכחתו שאל מספר דברים:

"הלא ידענו, אב נכבד, שהמצווים לשמור לעשות את כל חוקותיו, תבואנה עליהם כל הקללות האלה. כלבוש העוֹטף את גופו של אדם, עטפה אותם קללה, אף הדרה למעיהם כמיים ולעצמותיהם כשמן. ארורים הם בעיר, וארורים הם בשדה; ארורים הם בבואם, וארורים הם בצאתם; ארור פרי בטנם ופרי אדמתם ושגר אלפיהם; ארורים יקביהם, אסמיהם, מחסניהם; יכם האל בשדפון ובירקון; איש מהם לא יימלט מן הקללה הזאת, האיומה והנוראה, אם לא יחזרו בתשובה ויודו בגואל"².

"עלינו להצטער", אמר באנאו', שהביא את דברי המארה הארוכים הללו, "על חולשתם של הגדולים בבני-אדם. איוו רתחנות שולטת בנשמותיהם של ההגמונים הקדושים!" מה שהרגיו את ההגמון הקדוש, היתה זו העובדה שמכתבו מעיד עליה, — העובדה שהיהודים היו חיים חיי רווחה, ולא כמנודים, הן בערים הן באזורי הכפרים, ששם עבדו את האדמה, והיו בעלי עדרים, אסמים, יקבים ליין שהיו עושים, ומחסנים. הם לא עסקו במתן הלוואות בריבית או במכירת בגדים ישינים; אלו היו משלחי-יד שנכפו עליהם כעבור מאות שנים רבות.

היסטוריון צרפתי טרח זה לא כבר לגלות מקצת עקבות של סובלנות בימי הביניים, וציין שאילו לא היו היהודים נסבלים, לא היה איש מהם שורד בחיים. השלטונות האורחיים והכנסייתיים, אומר הוא, יכלו בנקל להשמיד את הכופרים הללו, שהיו מועטים במספר ובלתי-מסוגלים להתגונן. "על השמדתה הגמורה עשויה היתה להקל העובדה, שבכל מקום נכונים היו בני כל השכבות החברתיות ליטול חלק במשימה כזו ברוב התלהבות"³.

שום פרק-זמן בימי הביניים לא ניתן לומר עליו על-פי האמת שבכל מקום היו בני כל השכבות החברתיות משתוקקים להשמיד את היהודים. אותם אנשים שהיו באמת מביעים תשוקה כזו, או שבאמת ניסו לעשות זאת, לא היו בני-אדם שנולדו ושנאה אינסטינקטיבית מפעפעת בדמם; ובני העם היהודי לא היו בשום מקום יצורים בזויים ומאוסים כל-כך, שלא יכול היה שום אדם שלא לשנוא אותם. השנאה היתה פריה של תעמולת הכמורה, שלא בכל מקום היתה יעילה במידה שוה. בספרד, שום שכבה חברתית, חוץ מן הכמורה, לא היתה מראה כל נטייה לתקוף את היהודים, שבזכות בינתם ושקידתם היו תורמים תרומה לשיגשוג

B. Blumenkranz, *Les auteurs chrétiens latins du Moyen Age sur les Juifs et le Judaïsme*, Paris, 1963, pp. 152-168 והשווה ת. מרחביה, התלמוד בראי הנצרות, ירושלים, תשל"א, עמ' 71-84; הערת המהדיר.

Monumenta Germaniae Historica, Epistolarum, V, pp. 200-201 2

3 Robert Ansel, *Les Juifs en France*, Paris, 1946, p. 94 היהודים בימי הביניים היו מבחינה מספרית מיעוט מבוטל. "אילו ביקשה רומא לעשות כן", כותב ש. ריינאך, "יכולה היתה להשמידם או לשעמדם בכוח-הזרוע". עיין: REJ, XL (1900), p. LV.

תכלית שְׁנָאָה שְׁנָאָתִים,
לאויבים היו לי.

תהלים קלט, כב

ג

נעים ונדים בארץ

האפיפיורים בימי הביניים היו לעתים קרובות מתערבים, לא תמיד באורח יעיל, כדי להגן על היהודים מפני אלימות גופנית; אולם לעתים רחוקות בלבד כתבו ולוא גם שורה אחת, כדי לגנות את השנאה שהפכה אלימות כזו לבלתי-נמנעת. אילו כתב אפיפיור איגרת אחת ויחידה, הדורשת מן המאמינים לשמור את המצוה העיקרית שבתורה — "ואהבת לרעך" —, היתה איגרת כזו מועילה יותר מכל אותן רשימות של איסורים והגבלות.

זמן קצר לאחר שעלה אינוקנטיוס השלישי על כס האפיפיור, בשנה האחרונה של המאה השתי-עשרה, פנו אליו יהודי צרפת בבקשת עזרה. את יציאתם הקרובה — אך הנדחית מדי פעם בפעם — לארץ הקודש, התחילו צלבנים מסויימים חוגגים בטבח הכופרים שבסביבתם. האפיפיור הגיב בצו, הגודע בשם "Constitutio pro Judaeis", "החשובה במגילות החירויות ליהודים"¹, צו שלראשונה הוציא אחד מקודמיו, האפיפיור קאליקסטוס השני, בשנת 1120. על-ידי פירסום צו זה, — כתב בדורותינו היסטוריון של האפיפיורות, — "לקח אינוקנטיוס את היהודים הנרדפים תחת חסותו המיוחדת"². אכן היתה זו דעתם הכללית של העוסקים בנושא במאה התשע-עשרה, לרבות בעלי עמדה עוינת כלפי הכנסייה הקאתולית. "יהא זה אך צודק כלפי זכרו של אינוקנטיוס", כתב אחד היריבים האלה, "לציין שהוא היה סובלני כלפי היהודים, ואף תבע כעין יחס של כבוד אליהם, כאל עדים חיים של הנצרות"³.

לא נדייק, כמובן, כדיבורנו אם נאמר שאינוקנטיוס השלישי, או כל אפיפיור אחר בימי הביניים, היה "סובלני כלפי היהודים", אם משתמשים במלה "סובלנות" במובנה הנאות. מעולם לא ראתה האפיפיורות את היהדות כרעה חולה, דוגמת מינות, שיש לעקור אותה מן השורש, אלא שאולי צריך לפעמים לסבול אותה, בשים לב

1 *Cambridge Modern History*, VII, p. 634

Horace K. Mann, *Lives of the Popes in the Middle Ages*, XII, London, 2
1925, p. 286

Soames, in J. L. Mosheim, *Institutes of Ecclesiastical History*, II, London, 3
1863, p. 238, note

לרע הגדול יותר שיהא כרוך בנסיון לשים אותה לאל. מינים היו נסבלים אך ורק כשנתברר שאין אפשרות מעשית לכלותם. אבל שונה מזה היה היחס אל היהודים. הכנסייה, המודעת לעובדה שהנצרות מיוסדת על היהדות, הכירה בזכותם לחיות ולקיים את מצוות דתם באין מפריע. היהודים והנוצרים בני משפחה אחת הם; אלו ואלו בני אברהם הם. לפיכך, "Constitutio pro Judaeis" לא היתה צעד של סובלנות, אלא הכרה בזכויות היהודים, שהחשובה בהן היתה זכותם לחיות. אולם זכות זו היתה תלויה בתנאי מסויים, שאבות הכנסייה הקדומה היו מטעימים אותם לעתים קרובות, הוא התנאי שעליהם לחיות חיי מצוקה והשפלה. את שיעבודם של בני השפחה לבני בת-החורין צריך לקיים. המלה "חסות", רק במובן מוגבל אפשר להסב אותה על פעולה כל-שהיא שפעל אינוקנטיוס השלישי למען היהודים; והביטוי "חסות מיוחדת", שהשתמש בו הורס ק. מן (Mann), דומה שהוא חסר כל מובן. את התפקיד להגן עליהם נטל עליו אינוקנטיוס בלי סימני התלהבות לרוב. אילו הוקיע ללא סייג את המרצחים, ואילו הביע במידת-מה השתתפות בצער קרבנותיהם, היה הדבר הולם יותר את צורך השעה של הזמנים ההם מאשר פירסום מחודש של הצהרתו הזהירה של האפיפיור קאליקסטוס, הפותחת בחוות-הדעת, המפתעת את הקורא בן ימינו, שמותר לרדוף את היהודים, ובלבד שלא יהיו נרדפים יתר על המידה. "אף-על-פי שהכחש היהודי ראוי שיגונה בכל לשון של גינוי, אף-על-פי-כן, מאחר שבאמצעותם מוכחת אמיתות אמונתנו, אין המאמינים צריכים לדכאם דיכוי קשה" ("non sunt a fidelibus graviter opprimendi"). "אין לדכאם דיכוי קשה" — פרשת הקורות של מאות-השנים הבאות מראה כיצד נתפרש פסוק זה על-ידי קנאים, שבעיניהם לא היה שום דיכוי קשה מדי בשביל "אויבי המשיח", ועל-ידי ליסטים, שהיו בראש וראשונה מעוניינים לרכוש נכסי יהודים בלי לשלם בעדם.

כשקוראים את האיסור שהטיל האפיפיור על הריגת יהודים, מקבלים את הרושם שבעיקרו של דבר אינו מיוסד על זכויותיהם הטבעיות כבני אנוש, אלא על מניעים של כדאיות כנסייתית: "וכך אומר הנביא 'אל תהרגם פן ישכחו עמי', או אם ננסח זאת ביתר בירור: 'אל תשמיד את היהודים כליל, כדי שלעולם לא יוכלו הנוצרים לשכוח בשום הזדמנות את תורתך, שאמנם אין היהודים עצמם מבינים אותה, אבל הם מגוללים אותה בספרם לעיני המבינים אותה'..."⁴ הקביעה שלא טוב להשמיד את העם הזה "כליל", אפשר היה להבינה כהגבלת זכותם לחיות. זוהי, כמובן, זכות ששום אפיפיור, שום תיאולוג קאתולי, מעולם לא שלל מן היהודים — זכות ששום שליט בעולם הנוצרי לא שלל מהם עד בוא אדולף היטלר.

אינוקנטיוס קבע למאמינים אורח התנהגות שכלל את האיסורים דלהלן: (1) שום

4 *Constitutio pro Judaeis*, 15.9.1199. אוסף של המסמכים האפיפיוריים, המראים את היחס בין הכנסייה ובין היהודים משנת 1198 ועד שנת 1254, נדפס, בלוויית תרגום אנגלי, על-ידי Salomon Grayzel, *The Church and the Jews in the thirteenth century*, Philadelphia, 1933.

אם תחכה שבני-אדם אחרים יבואו ויתקנו
כל דבר בשבילך, אמרה הנערה השחורה,
הרי תחכה לנצח.

ברנארד שו

יא

אחרית דבר

עתה היה העולם נכון לקראת הטבח. בכל ארץ וארץ עמדו חיילים על הגבול, ולבם להוט ומשוך להדוף כל אדם חסר-ישע, חסר-בית, גבר או אשה, שעלה בידו להימלט משלטון האימים. כל דלת היתה נעולה, על כל סדק השגוחו בשבע עיניים, כל תקנה לשעת-חירום לשם "בטחון" נאכפה בכל חומר הדין, כדי להבטיח שהיהודים יישארו לחוצים ודחוסים בתוך אותו חבל-ארץ, שמיליונים מהם חיו שם את חייהם, עדיין חיו את חייהם, בצל המוות. משנת 1939 עד 1943 היו הממשלה הבריטית והממשלה האמריקנית, תוך שיתוף-פעולה הדוק, דנות בשאלה מה צעדים ניתן לנקוט, אם ניתן בכלל לנקוט צעדים, כדי להצילם. כשנודעה בעולם האמת על תכניותיהם של הגרמנים להשמיד את כולם, גברים, נשים וטף, וקודם כול את הנשים והילדים והגברים הזקנים, "הממשלה האמריקנית ובני אמריקה ובייחוד היהודים בני אמריקה", כותב שר-החוץ של ארצות-הברית קורדל הול (Cordell Hull). "הקדישו תשומת-לב רצינית ביותר לבעיה כיצד מסכלים את מזימותיו של היטלר... חיפשנו בשבילם מקומות מפלט למן מאדא-גאסקאר, קירינאיקה, ארץ ישראל וצפון אפריקה הצרפתי, ועד לקהילייה הדומיניקנית ואקוואדור". החיפוש לא הוכתר בהצלחה; ואף אם היו המחפשים מוצאים מקום מפלט ליהודים, עדיין צריך היה לפתור את הבעיה כיצד מוציאים אותם מגרמניה.

באביב 1943 נתקבלה החלטה לערוך כינוס רשמי, הידוע בשם "ועידת ברמודה לשאלת הפליטים". התוצאות, שהשיג כינוס זה, לא היו מרשימות. צירי הוועידה הכריזו מבתחילה שדאגתם נתונה לא לגורל היהודים, אלא לסבלות ה"פליטים". יהא זה בלתי-הוגן, אמרו הצירים, לתת בשאלת הסיוע דין-קדימה לאותם אורחים שהם בני הדת היהודית. הוועידה נתבקשה על-ידי נציגי הקונגרס היהודי העולמי לפתוח במשא-ומתן עם מדינות הציר על מנת להשיג את שיחרורם של היהודים באירופה, ולסייע למשלוח חבילות מזון לגיטאות ומחנות-ריכוז, ששם היו היהודים מומתים באופן שיטתי על-ידי הרעבה. צירי הוועידה סירבו לדון בהצעות אלו. ארצות-הברית לא הסכימה להכניס הקלות בחוקי ההגירה האמריקניים. בריטניה הגדולה לא הסכימה להרשות לילדים יהודיים להיכנס לארץ ישראל. אותה ועידת

ברמודה לשאלת הפליטים, תוצאתה היחידה היתה — חיזוק הכרתו הפנימית של היטלר, שלאמיתו של דבר אין העולם מודאג מאוד ממה שפוקד את היהודים; וכך נתחזקה החלטתו להשמידם.

משרד־החוץ של בריטניה ושל ארצות־הברית ידעו כיצד ניתן להציל את היהודים. ידוע ידעו: את הגרמנים אפשר לשחד, והם נכונים למכור את חיי היהודים תמורת כסף של בעלות־הברית. אבל בעלות־הברית מיאנו לשלם את המחיר, את הסכום הפעוט לפי הערך שהיו הגרמנים נכונים לקבלו — שניים עד עשרה דולרים לחיי אדם. הילדים, מאות אלפי ילדים, אפשר היה לפדותם בכל זמן, במחיר של מיליונים אחדים של דולרים ועל־ידי מעט רצון טוב מצד משרדים ממשלתיים. אבל למשרד־החוץ האמריקני לא היה כסף; למשרד־החוץ האמריקני לא היה חבר עובדים כדי להוציא לפועל משא־ומתן כזה. וכך הילדים, שהוטענו כצאן לתוך קרונות־משא של רכבת, נשלחו למרחקים, לבדם, אל מלחמות המוות. הול כותב: "הגרמנים היו נכונים להרשות ליהודים לצאת רק תמורת תשלום סכום נכבד. לא הסכמנו להפקיד סכומי כסף לזכות הנאצים, אף אם צריכים היו הפקדונות להימסר לבנקים בהלווטה, נועדו להתחסל רק אחרי תום המלחמה, ולכאורה לא יכלו המנהיגים הנאציים להשתמש בהם. יתר על כן, משרד־החוץ האמריקני לא היו לו סכומי הכסף הגדולים וחבר העובדים הנצרך כדי להוציא לפועל תכנית לבוא במגע עם הפקידים הגרמניים הממונים על פעולת ההשמדה ולשחד אותם"¹. משרד־החוץ הבריטי התייחס אף הוא באי־רצון לתכנית כזו, כמוהו כמשרד־החוץ האמריקני. אף לאחר שהופרכו טענותיו של המשרד הבריטי ללוחמה כלכלית נגד משלוח הכספים — תוך נקיטת אמצעי הזהירות המבטיחים שהכסף לא יהיה לעור לאויב, — חלפו חודשים של השהיית העניין עד שאפשר היה להוציא רשיון סופי. הרשיון עופב, כותב הנרי מורגנתאן, למרות המברקים שנתקבלו מברן וגילו את העובדה המפורשת ש"ארבעת אלפים ילדים, בני גילים בין שנתיים לארבע־עשרה שנה, נלקחו מהוריהם בצרפת וגורשו ברכבות סגורות על מסגר, כלואים בקרונות משא בלי חלונות, שישים נפש בקרון, בלי ליווי של מבוגרים, בלי מזון, מים או תנאים היגייניים... אבל דבר גרוע עוד יותר עומד לבוא". שום דבר גרוע יותר, שום חדשות מחרידות יותר, לא יכלו לבוא מגרמניה; מה שזיעזע את מורגנתאן, היו אלה החדשות מלונדון: "ביום 17 בדצמבר 1943 קיבל משרד־החוץ האמריקני מברק מלונדון, המצטט מכתב שקיבלה השגרירות מן המשרד ללוחמה כלכלית. אנשי משרד־החוץ הבריטי, נאמר במכתב זה, מודאגים ביחס לקושי למצוא מקום למספר ניכר של יהודים, במקרה שהם ישוחררו משטח האויב. מטעם זה אינם מסכימים לאשר אפילו את הסידורים הכספיים המוקדמים, אף־על־פי שסידורים אלו מתקבלים עתה על דעתו של המשרד ללוחמה כלכלית"².

אדישות כזו לגורל היהודים מצד הפקידים בעמדות־מפתח, הן בבריטניה הן

1. Cordell Hull, *Memoirs*, II, 1948, 1539
 2. "The Morgenthau Diaries", *Collier's*, 1.11.1947

הכותרת. העיתונים הגדולים של וינה, כולם חוץ מאחד שבעליו יהודים, נשמרו מאוד מלהאיר את עיני הקהל בעניין זה. על כן, כדי למלא את חובתנו כלפי קוראי עיתוננו השבועי, עזה משאלת לבנו שתואיל בטובך להרשות לנו לפרסם בעיתוננו קטעים מספרך, ושתמציא לנו לתכלית זו עותק של הספר.

כתמורה, אם ייטב הדבר בעיניך, נשמח מאוד לשלוח לך במשך שנה תמימה את עיתוננו, המוקדש אך ורק למאבק עם אויבים מושבעים אלו של כל עם שאינו "שמי".

מתוך תקווה לתשובה חיובית, נבקשך, אדוני, להואיל להיות בטוח ברגשי הכבוד והיקר שלנו.

ד"ר ל. פסנר

עורך העיתון

"ידיד-העם האוסטרי"

["Oesterr. Volksfreund"]

וינה, VIII, רחוב פיאריסטן 48.

וינה, 31 במאי 1886.

ד

ילדים יהודיים והנאצים

ילד הוא בעל ערך גדול יותר וקרוב יותר אל אלוהים מכל האדם הלוהטים של כל השמשות.

אלפרד נויז

(Alfred Noyes)

מה אירע לאותם ילדים יהודיים שלא יכלו להשיג רשיונות כניסה לארץ ישראל? הנה מקצת תשובות לשאלה זו, שניתנו במשפט פושעי המלחמה בנירנברג: "הם הרגו אותם יחד עם הוריהם, בקבוצות, וביחידות. הם הרגו אותם בבתי-התינוקות ובבתי-החולים, קברו אותם חיים באדמה, זרקו אותם לתוך הלבנות, דקרו אותם בכידונים, הרעילו אותם, עשו ניסויים בגופם, מיצו מהם את דמם לשימוש הצבא הגרמני, השליכו אותם לבתי-כלא ולתאי העינויים של הגיסטאפו ולמחנות-ריכוז, ששם מתו הילדים ברעב, בעינויים ובמחלות מידבקות".⁷

Trial of the Major War Criminals, Vol. I (1947), p. 50 7

לעתים קרובות מאוד היו הנשים מתביאות את התינוקות שלהן מתחת לשמלון-
 תיהן. אבל, כמובן, כשהיינו מוצאים את הילדים, היינו שולחים אותם על מנת
 שיושמדו"⁸.

"אמהות, שאחזון חבלי לידה, היו מוכנסות לקרונות יחד עם נשים שנדבקו
 בשחפת או במחלות מין. תינוקות שנולדו היו מושלכים מן החלונות של קרונות
 אלו"⁹.

"בזמן ההוא, כשהיה המספר הגדול ביותר של יהודים מושמד בתאי הגזים,
 ניתנה פקודה להשליך את הילדים לתוך הכבשנים לשריפת מתים, או לתוך הבורות
 לשריפת מתים, בלי שיוחנקו תחילה בגז... הילדים הושלכו לתוכם חיים. את
 צעקותיהם אפשר היה לשמוע בכל קצות המחנה"¹⁰.

8 שם, עמ' 251.

9 שם, כרך III, עמ' 439.

10 שם, כרך VIII, עמ' 318, 319.